

Déri Balázs

A kopt ortodox Pascha szentírási olvasmányai

A kopt ortodox egyház az *ókeleti kereszt-* Déri Balázs klasszikus filológus, műfordító, zene-történész, az ELTE BTK latin tanszékének tanára.

ténységnek számban és szellemi erőben is meghatározó része. Az „ókeleti” terminus azt jelenti, hogy a kopt kereszténység a nyugati (latin) és a keleti (bizánci) kereszténységtől az V. századi krisztológiai viták miatt elkülönült egyházak közé tartozik. Ezeknek két ága: az epheszoszi (efezusi), III. egyetemes zsinat (431) által elítélt Nesztoriosz követői (a nesztoriánusok, vagyis a keleti szírek vagy szír-káldok; történelmük egy hosszú szakaszában az indiai Tamás-keresztények, ma csak egy maroknyi dél-indiai keresztény) és a kalcedoni (chalkedoni), IV. egyetemes zsinat (451) elítélte Eutükhész tanítását valló *monofiziták* mind a történelemben, mind ma jelentősebb csoportja (azaz a nyugati szírek vagy jakobiták; a XVII. század óta a nyugati szír rítusra tért ortodox Tamás-keresztények; az örmények; a koptok és a koptoktól csak nemrég függetlenné vált etiópok). A többi ókeleti egyházhoz hasonlóan a koptok egy kis része is únióra lépett Rómával (a XVIII. században), a katolikus (unitus) koptok száma azonban csekély (1960-ban nyolcvanezer hívő volt). Liturgia tekintetében ez utóbbiak nemigen térnek el az ortodox koptoktól, tehát az ortodox liturgiáról ebben a tanulmányban leírtak nagyrészt az unitusokra is vonatkoznak. A továbbiakban viszont a „kopt” szóval mindig az ortodoxokat jelölöm.

A koptok legfőbb egyházi vezetőjének címe: „Alexandria pápája és Szent Márk székének pátriárkája”, ami a kopt önazonosság-tudat fontos elemeit mutatja: a kopt egyház ugyanis *nemzeti keresztény egyház*. A hagyomány szerint Szent Márk evangelista Alexandriában, az antikvitás egyik legfontosabb szellemi, gazdasági központjában kezdte meg térítő tevékenységét, s innen terjedt el a kereszténység a Nílus völgyében, majd Núbián át Abessziniában (Etiópiában), illetve Líbiában. Szent Márk révén tehát Egyiptom a krisztushívők egyetemességének része lett; és bár óriási vérveszteségek érték a keresztényeket az erőszakos muszlim térítés miatt, mindmáig nagy számban megőrizték hitüket. (A hivatalos statisztikák szerint hat, de egyes becslések szerint 16 millió kopt keresztény él a hatvanmiliós Egyiptomban, s nagy számú az amerikai és jelentős a nyugat-európai diaszpóra is.)

Az *Alexandriára*, a hellenisztikus Egyiptom metropoliszára való hivatkozás pedig nem csupán a pátriárkai szék jogfolytonosságának igényét jelzi, hanem azt is, hogy a koptok büszkén vallják magukat az óegyiptomi fáraók népe, nem pedig a muszlim arab hódítók leszármazottainak. Bár a mindennapi érintkezésben az arab nyelvet használják s talán csak néhány család beszél anyanyelvként a koptot, a tiltások, megaláztatások ellenére legalább a liturgiában máig megőrizték a kopt nyelvet, amely közép-egyiptomi nyelvállapotnak tekintendő.

Ugyanakkor a görög, hellenisztikus civilizáció örökösei is sok tekintetben, de különösen mert a kopt liturgia mintegy fele mindmáig görög nyelvű, s maga a kopt nyelv is, elsősorban szókincsében, igen erős görög hatást mutat.

A „kopt liturgia” kifejezést a továbbiakban kettős, teológiai és nyelvi értelemben használjuk. Jelenti egyrészt „Szent Márk liturgiáját”, vagyis a kopt egyház istentiszteletét, legyen az akár kopt-(görög)-arab nyelvű, a ma egyre terjedőben levő módon, vagy pedig szűkebb nyelvi értelemben „kopt”, tehát koptul vagyis koptul és görögül mondott liturgia, ahogyan azt évszázadokon keresztül végezték.

Megjegyzendő, hogy bár a kopt egyház valóban nemzeti egyháznak tekinthető, hiszen híveinek döntő többsége Egyiptomban él vagy onnan származott el, évszázadokon át függött tőle Núbia és Etiópia, e században pedig fekete-afrikai területeken is kibontakozott a kopt misszió.

Egyiptommal kapcsolatban nem lehet kikerülni a kopt keresztények identitás-tudatának azon kényes kérdését, hogy az ótestamentumi választott nép számára, akivel pedig a kereszténynek azonosulnia kell, Egyiptom „a szolgaság háza”. S különösen a keresztény húsvét, a *Pascha* utal minduntalan, történeti és tipologikus módon, a „kivonulásra”. Talán ezért, mintegy ellenpólusként oly fontos a kopt keresztények, különösen a népi kegyesség számára a Szentcsalád Egyiptomba menekülése, ezért olyan számosak az egyiptomi út emlék-helyei.

A kopt *Pascha* (paszkha, kopt írással ΠΑΣΧΑ) a szó legszorosabb liturgikus értelmében a nagyhetet, („a szenvedés hetét”) jelenti, beleértve húsvét előestéjét (vigíliáját) is. A hivatalos liturgikus könyvek, s különösen a hívek számára kiadott uzuális összeállítások azonban az előkészítő kétnapos időszakot, ill. a húsvétvasárnap anyagának egy részét is tartalmazhatják, címükhöz képest tehát tartalmuk bővebb lehet. Van olyan uzuális könyv, amely —nyilván gyakorlati okokból— a virágvasárnapot megelőző szombattal („Lázár szombatja”) kezdődik; a szentírási olvasmányokat tartalmazó liturgikus könyv, azaz „a szent Pascha könyve”¹ virágvasárnap előestéjének Psalms-énekével indul, „Pascha” megnevezéssel azonban először nagyhét előestéje 1. órájának jelölésében találkozunk, bár a virágvasárnap nappali zsolozsma utolsó két órája, a 9. és a 11., már ugyanazt a szerkezetet mutatja, mint a nagyheti officiumok, s van is olyan uzuális könyv, amely a *Pascha* általános rendjét mutató lapokat e két óra elé fűzi be.

¹ ΠΑΣΧΩΜ ΝΤΕ ΠΙΠΑΣΧΑ ΕΘΟΥΑΒ (pgóm ente pipaszkha ethuav). Ezzel a névvel tehát par excellence egy lekciónáriumot illetnek; e könyv tartalmáról és a vele együtt használt liturgikus könyvekről ld. 168. — Tipográfiai okokból, valamint ezen írás ismeretterjesztő jellege miatt, továbbá mert a hivatkozott kopt és arab liturgikus könyvek magyarországi közkönyvtárakban hozzáférhetetlenek, pontos címléírásuktól és a belőlük idézett helyek feltüntetésétől eltekintettünk. Hasonló okok miatt a szakirodalom tekintetében is csak a legszükségesebbekre szorítkoztunk.

A szakirodalom általában az egész itt jelzett nyolcnapos időszakot egybefoglalva tárgyalja: Lázár szombatjának hajnali (pontosabban éjféli) zsolozsmájától kezdve, virágvasárnapon, a nagyhéten, a feltámadási liturgiába (misébe) torkolló húsvéti vigílián át a húsvétvasárnapi „esti tömjénáldozatig”². E védhető szemlélet a kopt kiadású könyvek jelzett gyakorlatán is alapulhat, amelynek végső oka az, hogy a szigorúbb értelemben vett *Paschát* megelőző, mintegy az ünnepbe bevezető két nap számos olyan szerkezeti elemet tartalmaz ugyan, amely az általános évi zsolozsmarendhez tartozik, mégis részben a nagyheti jellegzetességek is érvényesülnek bennük; a húsvétvasárnapi napközbeni órák azonban már mindenképpen kívül esnek a voltaképpen *Paschán*.

A nagyheti istentiszteleték liturgikus rendje³

A *Pascha* (és csúcspontján a Feltámadás) a Krisztus-esemény ünneplésének, így az egyházi évnek középpontja; teológiai-spirituális fontosságát jelzi sajátos liturgikus alkata is. E sajátosságok megmutatása érdekében igen vázlatosan össze kell foglalnunk a kopt zsolozsma, vagyis a kánoni órák és az azokhoz kapcsolódó *psalmodiák* jellemzőit. A *Pascha* legszembeűnőbb vonása ugyanis a kánoni órák szerkezete és tartalma.

A kánoni órák⁴ a *Paschán* kívül. A kopt egyház az év más időszakaiban naponta hét zsolozsmahórát tart, amelyek közösek mind a kolostori, mind a világi (plébániai) rítusban. Ezek —nagyrészt a nyugati kereszténységben is ismert elnevezéseknek megfelelően—: hajnali imádság, tercia, szexta, nóna, vesperás, kompletórium, éjféli imádság (három „nokturnussal”). A szerzetesek lefekvés előtt még egy külön zsolozsmahórát mondanak.

² O. H. E. KHS-Burmester: *The Egyptian or Coptic Church: a Detailed Description of Her Liturgical Services and the Rites and Ceremonies observed in the Administration of her Sacraments*. [Cairo 1967.] „Holy Week Services and Ceremonies”. 269–302. A nagypéntekig tartó rész rész korábban megjelent: „Rites and Ceremonies of the Coptic Church, part XI.: Holy Week Services and Ceremonies”, *Eastern Churches Quarterly* XI (1956) 321–335. A nagyhét első három napjából csak a szerda reggeli zsolozsmát dolgozza ki.

³ A további legfontosabb tanulmányok: E. Lanne: „Textes et rites de la liturgie pascale dans l'ancienne église copte”, *L'orient syrien* VI (1961) 279–300. M. Cramer: „Studien zu koptischen Pascha-Büchern”, *Oriens christianus* XLVII (1963) 118–128; XLIX (1965) 90–115; L (1966) 72–130. A. Sidarous: „La Pâque Sainte ou la Semaine Sainte selon la liturgie Copte”, *Proche-Orient Chrétien* XVIII (1967) 3–43. Uő.: „La Semaine Sainte à Daïr as-Suryân”, *Bulletin de la Société d'Archéologie Copte* XX (1969–70) 5–29. Két tétel, ill. dallam elemzése mellett a nagyheti órák összefoglalását is adja Borsai Ilona: „Deux chants caractéristiques de la Semaine Sainte Copte”, *Studies in Eastern Chant* IV (1979) 5–27.

⁴ A kopt zsolozsmára vonatkozó alapmunka: H. Quecke: *Untersuchungen zum koptischen Stundengebet*. Louvain 1970. (Különösen a bevezető fejezetek: 1–90.). Korábbi fontos összefoglalás: O. H. E. KHS-Burmester: „The Canonical Hours of the Coptic Church”, *Orientalia Christiana Periodica* 2 (1936) 78–100.

E órák főbb elemei: a zsolttárok („kiosztás” alapján, az imádkozók által egyszerre történő) egyéni, prózai elmondása —a kopt egyház nem gyakorolja a latin kereszténységben szokásos közösségi zsolttárrecitációt—, evangéliumi szakasz, imádságok (kollekták), tropáriák és theotokiák,⁵ Kyriék, Trisagion, Credo, Miatyánk. A kopt egyházban e órákat ma már mind arabul s *recto tono* recitációval, tehát voltaképpen enyhén „megemelt” prózaszövegekként —és részben félhangosan— mondják.

A psalmodia (ΨΑΛΜΟΔΙΑ). A kompletórium, az éjféλι imádság („matutínum”) és a reggeli imádság (tkp. prima) végén mindennap egy *psalmodiának* mondott, énekelt officiumot tartanak, amely énekelt volta miatt jóval terjedelmesebb, mint egy kánoni óra. Ez azonban, nevével ellentétben, nem zsolttár-éneklés, hanem ó- és újtestamentumi kantikumból, továbbá *theotokiákból* (ΘΕΟΤΟΚΙΑ, „theotokion, istenszülő ének”), *pszaliból* (ΨΑΛΙ) és *lósokból* (ΛΩΒΩ) —ezek részletezésétől eltekintünk—, továbbá szentek tiszteletére írt himnuszjellegű versekből áll. Zene előadásmódját illetően végig énekelt: részben —többször cintányérral és triangulummal kísért— erősen ritmikus, dallamos anyag, részben pedig szöveg nélküli, melizmatikus „vokalizálás”.

A órák (és a psalmodiák) összevonása. A fönt jelzett órabeosztás csak elméletileg érvényesül, mert a kopt egyház mai gyakorlatában, a kolostorokban is, általános a órák összevonása. (Ennek nagyheti rendjéről később szólunk.) A zsolozsma napi végzése a kolostorokra jellemző — a székesegyházakban és plébániatemplomokban az egész hét psalmodiáit szombaton estétől kezdve a reggeli eucharisztikus liturgiáig, egyben éneklék el a laikus hívek.⁶

A Pascha kánoni órái. A nagyhetet meghatározó officiumok rendje az év más időszakaitól gyökeresen eltér. A napnyugtától napnyugtáig számított nap előestéje (vigíliája) öt órára oszlik (1., 3., 6., 9. és 11.), ugyanígy a nappali idő is, annyi különbséggel, hogy az első órát „reggeli imádságnak” nevezik, és bizonyos napokon ez után következhet a reggeli tömjénáldozat szertartása. Nagypénteken egy 12. óra zárja a nappali órákat, s ez alatt megy végbe a Krisztus-temetés szertartása.

A nagyhét kánoni órái lényegileg mind azonos szerkezetet mutatnak, a hét első három napján ez egyáltalán nem is módosul; a „szent három napon” —e kifejezést a koptok nem használják— azonban újabb liturgikus elemekkel s ezeknek megfelelő olvasmányokkal s általában terjedelmes troparionjellegű énekekkel dúsulhatnak, sőt nagyszombaton, annak vigíliájától kezdve, a kánoni órákat más szerkezetű szertartásokkal helyettesítik.

⁵ A kopt nyelvhasználat szerint egyesszámban *troparia* és *theotokia*!

⁶ Leírása Borsai Ilonától: „Métrique et mélodie dans les Théotokies coptes”, *Studia musicologica* XXII (1980) 15–16.

A nagyhét kánoni órának alapszerkezete a következő:⁷

- *Kezddőima* (pap, arab próza; csak a legelőször mondott óra elején).
- „*Próféciaák*”, azaz ótestamentumi olvasmányok (nemcsak a prófétai könyvekből; sőt néhány órában az ószövetségi perikópák után következő patrisztikus homliát is a „próféciaákba” foglalják bele). Az uzuális könyvek csupán arab szöveget adnak, de a hivatalos liturgikus könyvek párhuzamosan tartalmazzák a kopt és arab szöveget. (Az általam, személyes tapasztalatok alapján ismert Szent Bisoi-kolostorban⁸ az egymás után folyamatosan tartott 3–4 óra összes próféciját az először mondott óra elején, egymás után olvassák fel, mégpedig először egy olvasó a szentély felé néző kopt felolvasóállványról koptul olvas, általában minden egyes perikópából egy-két verset, díszesebb recitációval, majd a nép felé forduló arab állványtól minden egyes „próféciai” perikópát más-más személy —kolostorban szerzetes— olvas prózában. Így igen élesen szembenáll egymással a két szöveg felolvasási stílusa: a koptot lassan, kis hangon recitálják, az arabot általában igen gyorsan, éles hangon olvassák, de a prózai felolvasás is sajátosan elkülönül a mindennapi beszéd tónusától.) Nagypénteken viszont valamennyi nappali óra a teljes rendet követi, tehát a próféciaakat sem összevontan olvassák föl, hanem mindegyik óra a saját „próféciai” kopt, majd arab felolvasásával indul.
- A „próféciaák” felolvasását rendre arab *doxológia* zárja.

A következők minden egyes órában külön-külön elhangzanak:

- *Ima, Kyrie-k, doxológia, Miatyánk, a óra bejelentése* (pap—közösség, arab prózában).
- *A Bárány dicséretét* koptul (ΘΩΚ ΤΕ ΤΙΧΩΜ, variánsokkal a különböző órákban) tizenkétszer éneklük, mégpedig tízszer elvileg alternatim a templom két oldalán elhelyezkedő közösség, ill. egyszer „hosszú tónusban” az egész közösség. Legvégül még egy új dallamon arabul is elhangzik a teljes gyülekezettől.⁹
- *Miatyánk* (az egész közösség, arabul).
- A görög szóval *psalmosnak* (ΨΑΛΜΟΣ) jelölt, mindig kopt zsoltárvers(ek). A órák zenei csúcspontja a hosszú (általában 5–7 perces, de akár negyed-órás), szinte csak szövegtelen vokalizációból álló, melizmatikus Psalmos. E tételt a latin rítus graduáléjának szokták megfeleltetni, s a kopt eucharisztikus istentisztelet igeliturgiájának is része. (A szólótételt tagoló ún. *lexiseket*, s a psalmos végén az Alleluját szólistacsoport vagy a közösség éneklei).¹⁰

⁷ Az uzuális könyvekbe beillesztett „A nagyhét rendje” című, arab nyelvű összeállításból.

⁸ Arabul, angol átirásban Dair El Anba Bishoi. E sivatagi kolostor az Alexandria és Kairó között kb. félúton fekvő, tengerszint alatti Wádi an-Natrún („Nátron-völgy”) négy kolostora közül lélekszámban ma a legjelentősebb. A következők nagyobb részét az 1998–1999-es tanulmányútjaim tapasztalatain alapulnak.

⁹ Néhány felvételének átirása: Borsai: „*Deux chants ...*”, 9–12.

¹⁰ A legjellemzőbb tónus két felvételének átirása: *uo*. 17–24.

— Az evangéliumolvasás görög nyelvű *bevezető párbeszéde* a diakonus, az evangélium felolvasója és a doxológiát mondó közösség doxológia között.

— A kopt *evangéliumolvasás* a kopt állványtól történik, ugyanaz a szólista végzi, mint a Psalmosét. Teljes kopt perikópát nem olvasnak. A nyugodt, díszes recitációt a felolvasó és a közösség egy-egymondatos, énekelte kopt–görög doxológiája zárja.

— A *zsolttár és az evangélium* teljes szövegének egyszerűbb tónusú, arab nyelvű megismétlése az arab szövegek felolvasására szánt, ezért a közösség felé néző állványtól. A felolvasó soha nem egyezik a kopt szöveg olvasójával; általában a Krisztus-ikon előtti térdhajítás is elmarad, míg a kopt szöveg olvasására kiemelő felolvasó földre borul előtte. (Megjegyezzük, hogy egyes leírások szerint e ponton homília is következhetnék, Szent Bisoiban azonban zsolozsmában soha nem fordul elő szentbeszéd.)

A folyamatosan végzett 3–4 óra zárószakasza:

— A pap és a közösség által váltakozva, koptul énekelte *doxológia és Mária-üdvözlés*.

— A *tarh* vagyis az evangélium-magyarázat strófikus verseit ma csak arab prózafordításban olvassák fel, (éspedig a 3–4 óra evangélium-parafrázisait egymás után), amit laikus is végezhet.

— A Krisztus-dicsőítő „*responzum*” (ΛΩΒΩ) koptul hangzik a tarh felolvasását megelőző dicsőítések tónusában, a pap és a közösség váltakozásával.

— A reggeli imádságban *metániák* (leborulások) a pap kopt–görög recitációjára.

— Arab, recitált *közbenjáró imák* (az előzőhöz hasonlóan a legmagasabb rangú pap mondja őket, Szent Biso monostorában az apát–püspök vagy a pátriárka).

— *Kyrie-k* (pap—közösség, kopt recitáció).

— *Záróáldások* (pap, arab recitáció).

A nagyheti zsolozsmahórák fő változó elemei (a „*proprium*”): 1) a „*prófeciák*”, 2) a psalmos, 3) az evangélium. Ezeket —és az egyes napok bevezetőitől, a misék olvasmányaitól, továbbá egy-két kivételes tételtől eltekintve csak ezeket—tartalmazza, mégpedig legalábbis a XIII. század óta alig változó rendben, a nagyhét említett legfontosabb liturgikus könyve, a *nagyheti lektionárium*: „A szent Pascha könyve”.¹¹

¹¹ A fennmaradt legkorábbi (1273), tisztán kopt nyelvű lektionárium kiadása és francia fordítása a perikópák mutatóival: O. H. E. Burmester: „Le lectionnaire de la Semaine Sainte. Texte copte édité avec traduction française d’après le manuscrit Add. 5997 du British Museum”, in *Patrologia Orientalis* XXIV. fasc. 2. 1933. 169–294; XXV. fasc. 2. 1939. 175–485. A XIX–XX. századi nyomtatott ortodox és unitus Pascha-könyvek (lektionáriumok, különböző típusú uzuális könyvek, direktóriumok) leírása: M. Cramer, *i.m.* XLVII. 122–126. A kéziratok osztályozásáról: *uo.* 126–128. A *tarhok*ról: *uo.* XLIX. 90skk. Más himnusz jellegű énekekről: *uo.* 107skk. Egy XVI. századi, Bécsben őrzött kézirat tételeinek összevetése a Burmester kiadta lektionáriumban találhatóakkal: *uo.* L. 72–126.

Hétfő előestéjétől nagycsütörtök reggeli imájáig bezárólag, mikor a kánoni órák emez ismertetett szerkezete minden hozzáadás nélkül érvényesül, s mikor nincs sem szent liturgia, sem *psalmodia*, a órák összevonásának rendje Anba Bisoi kolostorában a következő:

hajnal—reggel (5—7.30)	az előeste 9. és 11. órája, a nappal 1. órája (reggeli imádság),
de.—du. (11.—1. 30)	a nappali 3., 6., 9., 11. óra,
du.—este (5—7)	a következő nap előestéjének 1., 3., 6. órája.

Nagycsütörtöktől kezdve egyre több és több sajátos elem gazdagítja a órákat: egyrészt sajátos szertartások ékelődnek a órák közé (mint nagycsütörtökön a 9. óra után a lábmosás szertartása), vagy a szabályos szerkezet kibővül, az alapelemek megmaradásával (ilyen a tömjénezés, ill. nagypénteken a crucifixussal való körmenet); nagypéntek nappali 6. és 9. órájában, majd nagyszombat vigíliájától kezdve a *psalmodia* meghatározó elemei (ti. a *troparia*, *theotokia*), sőt az évközi kánoni órákéi (pl. prózai zsoltározás) is jellemzővé válnak, s a Pascha kánoni óráinak szerkezete folyamatosan egyre hasonlóbb lesz az évközi időszak óráiéhoz.

A *psalmodia* tehát a nagyhét első felében hiányzik, majd egy-egy eleme szerepet kap, s nagyszombat vigíliájában, annak végén, a reggeli tömjénáldozat előtt hangzik el. A nagyhéten tehát a *psalmodia* erőteljes „máriás” jellege sem érvényesül (a szentek ünneplése természetesen teljesen hiányzik), zenei tekintetben pedig jellemzően elmarad vagy néhány órára szorítkozik az erősen giusto, többször cintányérral és triangulummal kísért, hosszadalmas strófikus himnuszéneklés. (Hangszer csak egy valóban nagyheti tételt kísér: a nagycsütörtök reggeli tömjénáldozat szertartásában elhangzó, görög, ill. arab nyelvű „Júdás, Júdás, a törvényszegő” processziós himnusz¹² kúpjukkal egymás felé fordított cintányérokcal kísérik, ami megdöbbenő hatást kelt.)

A szent liturgia. Az első három nagyheti napon és nagypénteken nincs eucharisztikus istentisztelet, s ennek következtében a reggeli és esti tömjénáldozat is hiányzik. A misék celebrálásában a szokásos menethez képest kisebb módosítások vannak (kihagyott olvasmányok, énekek, betoldások).

Teljes újszövetségi könyvek folyamatos végigolvasása a nagyhét egyes napjain. A liturgikus könyvek rubrikái szerint Máté evangéliumát —arabul— a keddi reggeli imádság során, Márk evangéliumát szerdán, ugyanabban a órában, Lukácsot nagycsütörtökön, a reggeli tömjénáldozatkor, János evangéliumát pedig nagyszombat estéjén, délután hat órakor, közvetlenül a nagyszombati

¹² Elemzése és egy-egy felvétel részleges átírása: M. Robertson: „A Coptic Melody Sung Interchangeably in Different Languages: Comparisons thereof and Proposed Dating thereof”, in W. Godlewski (ed.): *Coptic Studies. Acts of the Third International Congress of Coptic Studies, Warsaw, 20–25 August, 1984*. Varsovie 1990. 365–370.

(húsvét előesti) éjjeli óra előtt olvassák fel. Értésüléseim szerint azonban ezt az előírást ma már általában nem tartják be, így Bisoï kolostorában a szerzetesek cellájukban maguk olvassák el a kijelölt evangéliumi könyveket. (Egyes adatok szerint a kopt egyház korai korszakában gyakorlatban volt a teljes Biblia lectio continuával történő felolvasása a Pascha során.)

Bizonytal különösen mély hatása miatt máig megmaradt viszont Szent János apostol Jelenései könyvének ünnepélyes felolvasása nagyszombat hajnalán (vagyis éjszaka egy és három óra között), nagyszombat előestéje 3. és 6. órája után. A szentély bejáratában ülő püspök-apát előtt a földre fektetett kereszten égő hét gyertya a kisérszói gyülekezeteket jelképezi. A szerzetesközösség tagjai és a nagyhétre meghívott laikusok albába öltözve, egymás után, arab prózában olvassák a könyv perikópáit, míg a költői szakaszokat szintén arabul éneklük.

A kopt nagyhét egyik legjellemzőbb vonása a kánoni órák révén a (koptul recitált és arabul felolvasott) *ótestamentumi szövegek* kiemelkedően fontos szerepe. A kopt egyház ugyanis a szent liturgia (mise) során egyáltalán nem olvas ótestamentumi szöveget az igeliturgiái részben. (Legföljebb az fordulhat elő, mint nagyszombat hajnalán, hogy az áldoztatás alatt elővételezik a következő éjszakai ótestamentumi olvasmányait.) Ótestamentumi szöveggként csak az evangélium előtti zsoltárverset (psalmos, graduale) és kommúnió-zsoltárként a 150-et éneklük.

Az év nagy részének kánoni óráiban és psalmodiákban is csak a zsoltárok és kantikumok származnak az Ótestamentumból. A Paschán kívül csak a nagyböjti reggeli és esti tömjénáldozaton hangzik el ótestamentumi szakasz, az evangélium előtt. A nagyhét során az arány éppen fordított: igen sok ótestamentumi történeti, prófétai és bölcsességirodalmi szöveg mellett az előkészítő, ill. lezáró napokat leszámítva hiányzik a (próza) zsoltárrecitáció. (A psalmos viszont, amely az eucharisztikus liturgiában szintén megelőzi az evangéliumolvasást, mint említettük, a óráknak is állandó, és zeneileg kiemelkedő pontja.) A nagyszombati előesti zsolozsma jellegzetessége a három újtestamentumi kantikum előtt az ótestamentumi kantikumok (ódák) szinte katalógusszerű felolvasása (arabul), ill. részben éneklése (koptul).

Azt a tényt, hogy ótestamentumi lekiók ilyen nagy mennyiségben hangzanak el a nagyhét során, nincs módunkban teológiailag, liturgikailag elemezni. A felületen, az első élmény szintjén is azonnal megragadható a hatásuk, akár csak a templomba belépve a falakat borító fekete lepleké: a visszafogottság, sőt komorság, az egyházi év más időszakában hangzó örömhír (evangélium) és az apostoli buzdítások és intések helyett a szenvedéstörténet és az Ótestamentum kérlelhetetlen szigora. A kopt hívó a teremtés és a bűnbeesés történetétől kezdve a választott nép sorsfordulóin át ezen az egyetlen héten kifejezhetetlen sűrűségű-súlyú ótestamentumi szöveganysággal szembesül.

A órákban rendszerint —Szent Bisoiban soha— nem hangzik el prédikáció, a liturgián (misén) is legfeljebb rövid buzdítás. Az egyes napok történéseit megvilágító, az előesti 11. óra és a reggeli imádság között —mintegy istentiszteleten kívül— felolvasott, a liturgikus könyvekben is megtalálható és a népnek is keze ügyében levő elmélkedések, valamint a órákban felolvasott evangélium-parafrazisok, s természetesen a gyermekkortól folyó, alapos hitoktatás kellőképpen felkészítik a kopt hívőt, s nem csak a szerzetest, hanem a laikust is, hogy mint felnőtt keresztény az evangéliumi történetet az Ószövetség történeti-tipológiai alapvetésén ő maga értelmezze. Az a „teljesítmény”, amit egy európai ember fizikai és lelki-szellemi ereje teljes összeszedésével is alig tud megközelíteni, az —úgy tűnik— egyiptomi hívők sokaságának természetes. Elég egy pillantást vetni a nagypéntek szertartásrendjére! Hajnali öttől kb. fél nyolcig három zsolozsmahóra megy végbe. Majd szünet nélkül, teljes böjttel (beleértve a vizet is) délelőtt tíztől este 7 óráig —a földön ülve vagy állva, illetve minden órában metániákkal, mégpedig az utolsó órában, manapság már kissé könnyített szabály szerint, több mint négyszáz teljes földre borulással— kísérik végig, szemmel láthatólag nagy figyelemmel, sokan a két nyelvű uzuális könyveket olvasva, Krisztus szenvedésének utolsó állomásait. Éjszaka pedig kilenc órától kezdve a teljes éjszakai istentiszteletet virrasztják végig: az ódák felolvasásától kezdve a Jelenések könyvén át a hajnali, hat-fél hét felé óra befejeződő miséig.

A nagyheti olvasmányok kiválogatásának és elrendezésének *teológiai elveivel*, a nagyheti lecionárium alakulásának legkorábbi történetével ismereteim szerint a nyugati tudomány alig foglalkozott. Hiányzik tehát a nagyheti perikóparend módszeres összevetése is —legalább a többi keleti és ókeleti rítussal. Úgy tűnik, az arab nyelvű irodalomban is csak egyes részjelenségek teológiai értelmezésére találunk utalásokat. Informátoraim megjegyzései azonban arról tanúskodnak, hogy a szóbeli hagyomány nagy tudatossággal adja tovább az egyházatyák korának értelmezési örökségét. Így hívják fel pl. a figyelmet arra, hogy a Pascha során többször —nagypénteken ugyanazon órában!— ugyanazon eseménynek mind a négy evangelistánál megtalálható változatát egymás után felolvassák, hogy így a négy szent szerző egyszerre tanúskodjék Krisztus szenvedéséről, haláláról s feltámadásáról.

Az alább következő összeállításban (a patrisztikus homlíákat leszámítva) a nagyheti kánoni órák valamennyi „prófétai” és evangéliumi perikópáját és a misék olvasmányait adjuk, vagyis a ma érvényes nagyheti lecionárium teljes anyagát a psalmos-verseken s egy-két költeményen kívül. Kiegészítésül []-ben és kisebb betűtípussal a nagyhéten használatos többi liturgikus könyv (mint a virágvasárnap körmenet olvasmányait tartalmazó processzionále, vagy a nagycsütörtöki vízszentelési-lábmosási szertartást tartalmazó könyv, stb.) perikópáit is közöljük.

A nagyheti lekciónárium perikópái

Rövidítések:

ap	=	„apostolos” (páli levél)
cath	=	„katholikon” (katolikus levél)
ev	=	evangéliumi perikópa
pr	=	„prophetia” (ószövetségi perikópa, ill. patrisztikus homília)
px	=	„praxis” (az Apostolok cselekedetei)
syn	=	„synaxis” (itt páli levél)

Lázár szombatja, este

Virágvasárnap vigíliája (esti tömjénáldozat)

ev Jn 12,1–11 Jézus megkenetése Bethániában

Virágvasárnap, hajnal

Éjféleli óra; psalmodia

Reggeli tömjénáldozat

[Ennek során körmenet pálmaágakkal, alatta 12 evangéliumi szakasz felolvasása, arabul. A nagyheti lekciónárium nem tartalmazza.

1. ev Jn 1,44–52 Fülöp és Nátánael
 2. ev Lk 1,39–56 Mária látogatása Erzsébetnél; Magnificat
 3. ev Lk 1,26–38 Jézus születésének hírüladása
 4. ev Mt 13,44–53 az Isten országa mint a kincs, a gyöngy, a háló
 5. ev Lk 10,1–12 a hetvenkét tanítvány elküldése
 6. ev Mt 10,1–8 a tizenkét apostol kiválasztása
 7. ev Lk 21,12–19 az üldözések
 8. ev Mt 16,24–28 az önmegtagadás
 9. ev Lk 13,23–30 az üdvözülők száma
 10. ev Mt 3,13–17 Jézus megkeresztelkedése
 11. ev Mt 21,1–11 Jézus bevonulása Jeruzsálembe
 12. ev Lk 8,28–35 ördöngös meggyógyítása]
- ev Lk 19,1–10 Zákheus

Virágvasárnap, reggel (délelőtt)

Szent liturgia

- syn Zsid 9,11–28 Krisztus áldozata tökéletes
- cath 1Pt 4,1–11 óvás a pogányok bűneitől; különböző intelmek
- px ApCsel 28,11–31 Pál ap. hajóútja Rómába; Pál Rómában
1. ev Mt 21,1–17 Jézus bevonul Jer.-be, megtisztítja a templomot; csodák
 2. ev Mk 11,1–11 Jézus bevonul Jeruzsálembe
 3. ev Lk 19,29–48 J. bevonul Jer.-be, siratja Jer.-t, megtisztítja a templomot
 4. ev Jn 12,12–19 Jézus bevonul Jeruzsálembe

Zsolozsma a halottakért a szent liturgia után (6. óra)

- ap 1K 15,1–23 a halottak feltámadása
- ev Jn 5,19–29 a Fiú a bíró és a halottak feltámasztója

Virágvasárnap, koradélután

(A Pascha kánoni óráinak rendje érvényesül.)

Virágvasárnap, 9. óra

- pr Siral 1,1–4 Jeruzsálem elhagyatottsága
 Szof 3,11–20 Izráel maradéka; örömének; visszatérés a szórványból
 ev Mt 21,10–17 Jézus megtisztítja a templomot; csodák a templomban

Virágvasárnap, 11. óra

- pr Iz 48,12–22 Cirus, az Úr kedveltje; az Úr terve Izráellel; kivonulás Babilonból
 Náh 1,2–8 az Úr haragja ellenségeivel szemben
 ev Mt 20,20–28 Zebedeus fiai

Virágvasárnap, este**Nagyhétfő vigíliája, 1. óra**

- pr Szof 1,2–12 a harag napja Júdában
 ev Jn 12,20–36 Kr. halálának gyümölcse; mennyei szózat a megdicsőüléséről

Nagyhétfő vigíliája, 3. óra

- pr Szof 1,14–2,2 az Úr napja
 ev Lk 9,18–22 Péter vallást tesz Jézusról

Nagyhétfő vigíliája, 6. óra

- pr Joel 1,5–15 sáskacsapás, siralom a pusztuláson; felhívás a bűnbánatra
 ev Mk 10,32–34 Jézus megjövendöli szenvedését

Nagyhétfő, hajnal**Nagyhétfő vigíliája, 9. óra**

- pr Mik 2,3–10 csapás a kapzsiság miatt; a veszedelem prófétája
 ev Mk 8,27–33 Péter vallást tesz Jézusról; Jézus megjövendöli szenvedését

Nagyhétfő vigíliája, 11. óra

- pr Mik 3,1–4 a népet elnyomó vezetők ellen
 ev Mt 17,19–23 a tanítványok gyenge hite; Jézus megjövendöli szenvedését

Nagyhétfő, reggeli imádság

- pr Ter 1–2,3 a világ és az ember teremtése; a szombat
 Iz 5,1–9 ének az Úr szőlejéről; jalkiáltások
 Sir 1,1–19 a bölcsesség titka; az istenfélelem
 ev Mk 11,12–24 J. megátkozta a fügefát, megtisztítja a templomot; a hit ereje

Nagyhétfő, déltájban**Nagyhétfő, 3. óra**

- pr Iz 5,20–30 jalkiáltások; az Úr haragja; az asszírok betörése
 Jer 9,12–19 siratóének Sion fölött
 ev Mk 11,11–19 Jézus megátkozta a fügefát, megtisztítja a templomot

Nagyhétfő, 6. óra

- pr Kiv 32,7–15 az Úr felpanaszolja Mózesnek a nép vétjét (az aranyborjút);
 Mózes imája a népért; Mózes lemegy a hegyről a törvénytáblákkal
 Bölcs 1,1–9 „Keressd Istent és kerül a bünt!”
 ev Jn 2,13–17 Jézus megtisztítja a templomot

Nagyhétfő, 9. óra

- pr Ter 2,15–3,24 az ember a paradicsomban; a bűnbeesés
 Iz 40,1–5 „Vigasztaljátok népemet!”, „Készítsétek az Úrnak útját!”
 Péld 1,1–9 a bölcsesség ajánlása
 ev Mt 21,23–27 Jézus hatalmának eredete

Nagyhétfő, 11. óra

- pr Iz 50,1–3 Izráel a saját bűnei miatt vetetett el
 Sir 1,20–30 istenfélelem, türelem, bölcsesség
 ev Jn 8,51–59 Jézus és Ábrahám

Nagyhétfő, este**Nagykedd vigliája, 1. óra**

- pr Zak 1,1–6 intés megtérésre
 ev Lk 13,23–30 az üdvözülők száma

Nagykedd vigliája, 3. óra

- pr Mal 1,1–9 az Úr szeretete Izráel iránt; a papok dorgálása
 ev Lk 13,31–35 Heródes áskálódása; Jézus siratja Jeruzsálemet

Nagykedd vigliája, 6. óra

- pr Oz 4,15–5,7 figyelmeztetés Júdának; Izráel mint az engedetlen üsző;
 fenyegetés mindkét királyság ellen
 ev Lk 21,34–38 Jézus éberségre int

Nagykedd, hajnal**Nagykedd vigliája, 9. óra**

- pr Oz 10,12–11,2 felhívás a megtérésre; nincs menekvés; az Úr számon
 kéri a nép hűtlenségét
 ev Lk 11,37–52 „Jaj nektek, farizeusok!”

Nagykedd vigliája, 11. óra

- pr Ám 5,6–14 fenyegetés és buzdítás
 ev Mk 13,32–37; 14,1–2 Jézus éberségre int; elhatározzák Jézus halálát

Nagykedd, reggeli imádság

- pr Kiv 19,1–8 Izráel a Sinai hegyénél
 Jób 23,2–24,25 Bárcsak Isten ítélő széke elé állhatna!
 Oz 4,1–8 Izráel romlása; a papok ellen
 ev Jn 8,21–29 beszéd a zsidók hitetlensége ellen

Nagykedd, déltájban**Nagykedd, 3. óra**

- pr MTörv 8,11–20 „El ne feledkezz az Úrról az ígéret földjén!”
 Sir 2,1–9 istenfélelem próbatétel idején
 ev Mt 23,37–39; 24,1–2 Jézus siratja Jeruzsálemet; a templom pusztulásáról

Nagykedd, 6. óra

- pr Ez 21,3–13 [20,45–21,8] az Úr kardja
 Sir 4,20–5,2 a helyes szegyenérzet; elbizakodottság a gazdagság miatt
 ev Jn 8,12–20 Jézus a világ világossága

Nagykedd, 9. óra

- pr Ter 6,5–9,7 az özönvíz (Noé története)
 Péld 9,1–11 a vendégszerető bölcsesség; a gúnyolódók ellen
 Iz 40,9–31 jövendölés Isten megjelenéséről
 Dán 7,9–15 látomás az Ősöregről és az Emberfiáról
- ev Mt 24,3–35 Jer. pusztulása; álmissiások; a megváltó megjelenése; a fügefa

Nagykedd, 11. óra

- pr Iz 30,25–33 az eljövendő boldog kor; ítélet Asszíria felett
 Péld 6,20–7,4 atyai intelmek; a bölcsesség kiáltása
- ev Mt 25,14–26,2 példázat a tántomokról; az utolsó ítélet; elhatározzák Jézus halálát; Jézus megjövendöli szenvedését

Nagykedd, este**Nagyszerda vigíliája, 1. óra**

- pr Ez 22,17–22 ítélet „a tisztátalan fémek” felett
- ev Mt 22,1–14 példázat a királyi menyegzőről

Nagyszerda vigíliája, 3. óra

- pr Ám 5,18–27 az Úr napja; a képmutató istentisztelet ellen
- ev Mt 24,36–51 Jézus éberségre int; a hű szolga

Nagyszerda vigíliája, 6. óra

- pr Jer 13,9–13 az elrothadt öv; az összetört boroskorsók
- ev Mt 25,1–13 példázat a tíz szűzről

Nagyszerda, hajnal**Nagyszerda vigíliája, 9. óra**

- pr Oz 9,14–10,2 a Gilgálban elkövetett bűn büntetése; a bálványok feldúlása
- ev Mt 23,29–36 a farizeusok és írástudók képmutatása

Nagyszerda vigíliája, 11. óra

- pr Bölcs 7,24–30 a bölcsesség dicsérete
- ev Jn 11,55–57 a közelgő húsvét

Nagyszerda, reggeli ima

- pr Kiv 17,1–7 a kősziklából víz ered
 Péld 3,5–14 a bölcsesség elnyerésének útja; a bölcs ember boldogsága
 Oz 5,13–6,3 fölösleges az idegenekkel szövetkezni; az Úr elhagyja népét
- ev Jn 11,46–57 Kajafás „jövendölése”; a közelgő húsvét

Nagyszerda, déltájban**Nagyszerda, 3. óra**

- pr Kiv 13,17–22 kivonulás folytatása Egyiptomból; felhő- és tűzoszlop
 Sir 22,9–18 bölcsesség és balgaság
- ev L 22,1–6 Júdás elárulja Jézust

Nagyszerda, 6. óra

- pr Kiv 14,13–15,1 a kivonulás befejeződik
 Sir 23,7–14 az eskü; a szégyenteljes beszéd
- ev Jn 12,1–8 a bethániai vacsora (Júdás méltatlankodik a pazarlás miatt)

Nagyszerda, 9. óra

- pr Ter 24,1–9 Ábrahám megesketi a szolgáját, hogy feleséget hoz Izsáknak
Szám 20,1–13 a kősziklából víz ered
Péld 1,10–33 óvás a gonosz barátokról
- ev Mt 26,3–16 elhatározzák J. halálát; a bethániai vacsora, Júdás

Nagyszerda, 11. óra

- pr Iz 28,16–29 a szegletkő; a gonosz tanácsadó; példázat a földművesről
- ev Jn 12,27–36 szózat Jézus megdicsőüléséről; Jézus jelzi fölemeltetését

Nagyszerda, este**Nagycsütörtök vigíliája, 1. óra**

- pr Ez 43,5–11 az Úr dicsősége bevonul az új templomba
- ev Jn 10,17–21 szakadás a zsidók közt Jézus kijelentései miatt

Nagycsütörtök vigíliája, 3. óra

- pr Ám 4,4–13 Izráel bűnhődik, mert nem tér meg
- ev Mk 14,3–11 a bethániai vacsora; Júdás elárulja Jézust

Nagycsütörtök vigíliája, 5. óra

- pr Ám 3,1–11 kiválasztás, büntetés; a prófétai meghívás; Samária pusztul.
- ev Jn 12,36–43 a zsidók hitetlensége

Nagycsütörtök, hajnal**Nagycsütörtök vigíliája, 9. óra**

- pr Ez 20,27–33 Izráel hűtlenségének története
- ev Jn 10,29–38 Jézus Isten Fiának nevezi magát

Nagycsütörtök vigíliája, 11. óra

- pr Jer 8,4–9 Izráel gonoszsága; a Törvény a papok kezén
- ev Jn 12,44–50 Jézust az Atya küldte

Nagycsütörtök, reggeli tömjénáldozat (reggeli imádságként, a mise miatt)

- pr Kiv 17,8–16 az amálekíták legyőzetnek
- px ApCsel 1,15–20 Júdás
- ev Lk 22,7–13 az utolsó vacsora előkészítése

Nagycsütörtök, délelőtt, délután**Nagycsütörtök, 3. óra**

- pr Kiv 32,30–33,5 Mózes könyörgése a népért; parancs a továbbvonulásra
- Sir 24,1–11 a bölcsesség beszéde
- ev Mt 26,17–19 az utolsó vacsora előkészítése

Nagycsütörtök, 6. óra

- pr Jer 7,2–15 vakmerő bizakodás a templomban
- Ez 20,39–44 Izráel hűtlenségének története
- Sir 12,13–13,1 hamis barátok
- ev Mk 14,12–16 az utolsó vacsora előkészítése

Nagycsütörtök, 9. óra

- pr Ter 22,1–19 Ábrahám áldozata
- Iz 61,1–7 a próféta küldetése („Az Úr Lelke nyugszik rajtam.”)
- Jób 27,2–28,13 Jób ártatlanságát erősíti; Isten bölcsessége kikutathatatlan
- ev Mt 26,17–19 az utolsó vacsora előkészítése

A lábmosás szertartása [A nagyheti lektionárium nem tartalmazza

- pr Ter 18,1–23 (arab) az Úr látogatása Ábrahámnál; Izsák megígértetik
 Péld 9,1–11 (arab) a vendégszerető bölcsesség; a gúnyolódók ellen
 Kiv 14—15 összefoglalása (arab) átkelés a Veres-tengeren
 Józs 1 és 2 összefoglalása (arab) átkelés a Jordánon
 Iz 4,2–3 (arab) Sion maradékának üdve
 Iz 55,1–56,1 (arab) egyetemes meghívás Isten kegyelmi szövetségébe
 Ez 36,25–28 (arab) új szív és új lélek ígérete
 Ez 47,1–9 (arab) a templomból folyó víz
 ap 1Tim 4,9–5,10 (arab) a keresztyén élet szabályai; lelkipásztori tanácsok
 ev Jn 13,1–17 (arab) a lábmosás]

Szent liturgia

- ap 1Kor 11,23–34 az Oltáriszentség alapítása/a szereztetési igék
 ev Mt 26,20–29 az utolsó vacsora

Nagycsütörtök, 11. óra

- pr Iz 52,13–53,12 az Úr Szolgájának szenvedése és dicsősége
 ev Jn 13,21–30 Jézus megjövendőli Júdás árulását

Nagycsütörtök, este**Nagypéntek vigíliája, 1. óra**

- pr Jer 8,17–9,6 a próféta panasza; Júda erkölcsi romlása
 1. ev Jn 13,23–14,25 J. megjövend. Júdás árulását; a szeretet új parancsa; J. megjövend. Péter tagadását; a búcsúbesz. kezd.; J. és az Atya; J. a Sztlelket ígéri
 2. ev Jn 14,26–15,25 (a búcsúbesz.:) „Békességet hagyok rátok”; Kr. a szőlőtő
 3. ev Jn 15,26–16,33 (a búcsúbesz.) a Vigasztaló eljövetele; J. az Atyához megy
 4. ev Jn 17,1–26 Jézus főpapi imája

Nagypéntek vigíliája, 3. óra

- pr Ez 36,16–23 jövendölés Izráel hegyeiről
 1. ev Mt 26,30–35 Jézus megjövendőli Péter tagadását
 2. ev Mk 14,26–31 Jézus megjövendőli Péter tagadását
 3. ev Lk 22,31–39 J. megjövendőli Péter tagadását; kimegy az Olajfák hegyére
 4. ev Jn 18,1–2 Jézus kimegy az Olajfák hegyére

Nagypéntek vigíliája, 6. óra

- pr Ez 22,23–28 Jeruzsálem bűne
 1. ev Mt 26,36–46 Jézus gyötrődése a Gecsemáné kertjében
 2. ev Mk 14,32–42 Jézus gyötrődése a Gecsemáné kertjében
 3. ev Lk 22,40–46 Jézus gyötrődése a Gecsemáné kertjében
 4. ev Jn 18,3–9 Jézus elfogatása a Gecsemáné kertjében

Nagypéntek, hajnal**Nagypéntek vigíliája, 9. óra**

- pr Jer 9,7–11 az ellenséges betörés leírása
 Ez 21,28–32 Babilon királya az útkeresztveződségnél
 1. ev Mt 26,47–58 Jézus elfogatása; Kajafás elé hurcolják
 2. ev Mk 14,43–54 Jézus elfogatása; Kajafás elé hurcolják
 3. ev Lk 22,47–55 Jézus elfogatása; Kajafás elé hurcolják
 4. ev Jn 18,10–14 Jézus elfogatása; Kajafás elé hurcolják

Nagypéntek vigliája, 11. óra

- pr Iz 27,11–28,15 Izr. összegyűjt; figyelm. Sam.-hoz; papok, hamisprof. ellen
1. ev Mt 26,59–75 Jézus Kajafás előtt; Péter megtagadja Jézust
 2. ev Mk 14,55–72 Jézus Kajafás előtt; Péter megtagadja Jézust
 3. ev Lk 22,56–65 Péter megtagadja Jézust; Jézus Kajafás előtt
 4. ev Jn 18,15–27 Jézus Annás és Kajafás előtt; Péter megtagadja Jézust

Nagypéntek, reggeli imádság

- pr MTörv 8,19–9,24 „A győzelmet Isten adja!”; Izráel hűtlensége a Hórebnél
 Iz 1,2–9 a hűtlen nép korholása; a Júdára váró büntetés
 Jer 22,29–23,6 prófécia az eljövendő királyról
 válogatott igék Jeremiás próféta könyvéből
 Bölcs 2,12–22 az istentelenek gondolkodása
 Zak 11,11–14 a kegyelem pálcájának eltörése
 Mik 7,1–8 általános romlottság
1. ev Mt 27,1–14 Jézus Pilátus előtt; az áruló Júdás vége
 2. ev Mk 15,1–5 Jézus Pilátus előtt
 3. ev Lk 22,66–23,12 Jézus a főtanács, Pilátus és Heródes Antipás előtt
 4. ev Jn 18,28–40 Jézus Pilátus előtt

Nagypéntek, délelőtt-délután**Nagypéntek, 3. óra**

- pr Ter 48,1–19 Jákób megáldja Efraimot és Manassét
 Iz 50,4–9 az Úr Szolgájának beszéde
 Iz 3,9–15 zűrzavar Jeruzsálemben
 Iz 63,1–7 az Úr bosszúja; Edom veszedelme
 Jób 29,21–30,10 a régi szép napok — a mostani nyomorúság
1. ev Mt 27,15–26 Jézus és Barabás
 2. ev Mk 15,6–25 Jézus és Barabás; J. kigúnyolása; C. Simon; a keresztfeszítés
 3. ev Lk 23,13–25 Jézus és Barabás
 4. ev Jn 19,1–12 „Ecce homo”

Nagypéntek, 6. óra

- pr Szám 21,1–9 harc Arad királyával; a rézkígyó
 Iz 53,7–12 az Úr Szolgájának szenvedése
 Iz 12,2–13,10 két hálaének; Babilon ellen
 Ám 8,9–12 sötétség és gyász
- ap Gal 6,14–18 dicsekedés Jézus Krisztus keresztségében
1. ev Mt 27,27–45 Jézus kigúnyolása és keresztre feszítése; 6 óraker sötét
 2. ev Mk 15,26–33 Jézus a kereszten; 6 óraker sötét
 3. ev Lk 23,26–44 a kereszttűt; Jézus a kereszten; 6 óraker sötét
 4. ev Jn 19,13–27 halálra ítélet és keresztre feszítés; sorsvetés; Mária és János

Nagypéntek, 9. óra

- pr Jer 11,18–12,13 a prófétát városa népe üldözi; a gonoszok szerencséje, az Úr panasza elpusztított birtoka miatt
 Zak 14,5–11 titokzatos küzdelem az utolsó időben
- ap Fil 2,4–11 a „Krisztus-himnusz”

1. ev Mt 27,46–50 Jézus halála
2. ev Mk 15,34–37 Jézus halála
3. ev Lk 23,45–46 Jézus halála
4. ev Jn 19,28–30 Jézus halála

Nagypéntek, 11. óra

pr Kiv 12,1–14 a húsvéti bárány elrendelése

1. ev Mt 27,51–56 csodák Jézus halálakor; a százados, az asszonyok
2. ev Mk 15,38–41 csoda Jézus halálakor; a százados, az asszonyok
3. ev Lk 23,47–49 a százados, az asszonyok
4. ev Jn 19,31–37 megnyitják Jézus oldalát

Nagypéntek, 12. óra

pr Siral 3,1–66 a harmadik siralom

1. ev Mt 27,57–61 Jézus temetése; asszonyok a sírnál
2. ev Mk 15,42–16,1 Jézus temetése; az asszonyok előkészülete
3. ev Lk 23,50–56 Jézus temetése; az asszonyok előkészülete
4. ev Jn 19,38–42 Jézus temetése

Nagypéntek este—nagyszombat hajnal

[Nagyszombat vigíliájának órái helyett az ó- és újtestamentumi kantikumokat (ódákat) olvassák. Ezeket a lecionárium nem tartalmazza; a sorozat érdekessége miatt, s mert a csak arabul elhangzó részeket prózában olvassák, mégis közöljük.

Ps 151 (kopt, majd arab, énekelve)

1. óda Mózes 1. ódája (Mózes és Mirjam éneke, Kiv 15,1–21) (kopt, énekelve)
2. óda Mózes 2. ódája (MTörv 32,1–43) (arab)
3. óda Hanna (Anna) hálaéneke (1Sám[1Kir] 2,1–11) (arab)
4. óda Habakuk imája (Hab 3,2–19) (arab)
5. óda Jónás imája (Jón 2,2–10) (arab)
6. óda Hiszkija (Ézsaiás), Júda királya imája (Iz 38,10–20) (arab)
7. óda Manasse imája (Man 1–15) (arab)
8. óda Izajás (Ézsaiás) imája (Iz 26,9–20) (arab)
9. óda Izajás (Ézsaiás) ódája (Iz 25,1–12) (arab)
10. óda Izajás (Ézsaiás) ódája (Iz 26,1–9) (arab)
11. óda Óda Jeremiás siralmaiból (Siral 5,16–22) (arab)
12. óda Baruch ódája (Bar 2,11–15) (arab)
13. óda Illés ódája (1[3] Kir 18,26–39) (arab)
14. óda Dávid imája (1Krón 29,10–13) (arab)
15. óda Salamon király imája (1[3] Kir 8,22–30) (arab)
16. óda Dániel imája (Dán 9,4–19) (arab)
17. óda Nabukodonozor aranyszobra; bevádolják a zsidókat (Dán 3,1–24) (arab)
18. óda a) Azariás imája; Isten megmenti az ifjakat (Dán LXX 3,25–51) (arab)
b) a 3 zsidó ifjú imája a tüzes kemencében (Dán LXX 3,52–90) (kopt, ének)
c) az óda folytatása (Dán 3,24–30[=91–97 LXX]) (arab)
19. óda Magnificat (Szűz Mária hálaéneke, Lk 1,46–55) (arab)
20. óda Benedictus (Zakariás éneke, Lk 1,68–79) (arab)
21. óda Nunc dimittis (Simeon éneke, Lk 2,29–32) (arab)
22. óda Zsuzsanna története (Zsuzsanna=Dániel 13) (arab)]

Reggeli tömjénáldozat (reggeli imádságként, a mise miatt)

- pr Iz 55,2–13 a szegények tápláléka; a szövetség; az Úr közelsége és nagysága; Isten beszéde nem maradhat hatás nélkül
 ap 1Kor 5,7–13 ne a régi kovással ünnepeljünk!
 ev Mt 27,62–66 a főpapok a sírt őriztetik

A Jelenések könyvének felolvasása**Nagyszombat, 3. óra**

- pr Jer 13,15–22 a Júdára váró fogság; fenyegetés a királynak és a királynénak
 ev Mt 16,24–28 „Aki követni akar, vegye fel a keresztyét!”

Nagyszombat, 6. óra

- pr Iz 50,10–51,8 buzdítás az Úr Szolgájának követésére; az Ábrahám fiaira váró üdvösség; az Úr hamarosan ítélezik a föld fölött
 ev Mt 5,3–12 a nyolc boldogság

Nagyszombat, 9. óra

- pr Iz 45,15–20 a pogányok megtérnek az Úrhoz; nyilvánvaló az Úr műve
 Jer 31(LXX 38),31–34 az új szövetség
 ev J 5,21–30 a Fiú a bíró és a halottak feltámasztója

Szent liturgia

- ap 1Kor 15,1–23 a halottak feltámadása
 cath 1Pt 1,1–9 hálaadás a megváltásért
 px ApCsel 3,12–21 Péter beszéde
 ev Mt 28,1–20 Jézus feltámadása; J. megjelenése az asszonyoknak; a főpapok megvesztegetik az őrséget; az apostolok Galileában és kiküldésük
 + ev Lk 24,1–12 Jézus feltámadása

Nagyszombat este—húsvétvasárnap hajnal**Húsvét vigíliája**

- pr MTörv 32,39–43 Mózes éneke (zárószakasz)
 Iz 60,1–7 Jeruzsálem dicsőséges visszaállítása
 Iz 42,5–17 ének az Úr Szolgájáról; győzelmi ének
 Iz 49,13–23 csodálatos hazatérés a fogságból
 Jer 31,23–28 Júda helyreállításának ígérete; Izrael és Júda
 Hab 3,2–19 az Úr segítségének kérése
 Zak 2,10–13 felhívás a száműzöttekhez
 Iz 49,6–11 „a nemzetek Világossága”; hazatérés a fogságból
 Bölcs 5,1–7 az igaz és az istentelenek az ítéletkor

Reggeli tömjénáldozat

- ev Mk 16,2–11 Jézus feltámadása

Szent liturgia

- syn 1Kor 15,23–49 a halottak feltámadása; a feltámadt test tulajdonságai
 cath 1Pt 3,15–4,6 Krisztus példája; óvás a pogányok bűneitől
 px ApCsel 2,22–35 Péter beszéde
 ev Jn 20,1–18 Jézus feltámadása